

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Explicatur celebris & perantiqua distinctio sensûs compositi &
divisi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Consequens. Potest vinci ab agente virtutis in-
finitæ, id est potest efficaciter determinari ad a-
ctum, concedo Consequentiam. Potest vinci,
id est necessitati, retento iudicio indifferenti,
nego Consequentiam. Quia et si infinita effica-
cia omnipotentia divina, petat taliter domina-
ti voluntati create, ut illam quocumq; voluerit
vettere possit: juxta illud Proverb. 21. *Sicut di-*
spicit aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quo-
cumq; voluerit verteret illud: non tamen petit, quod
illam possit necessitare, medio iudicio indiffe-
renti; quia, ut supra dicebamus, in hoc modo
necessitandi contradictio involvitur.

Ad quarum dicatur, voluntatem posse ne-
cessitari à Deo, mediante iudicio necessario, &
non aliter: quo pacto beati necessitantur in pa-
tria ad amorem beatificum, & homines in via ad
amorem beatitudinis in communi; ad quam
necessitatem, non solum objectum, sed etiam
divina omnipotentia concurrat: unde concessa
Majori, neganda est sequela Minoris.

Ad quintum nego etiam sequelam Majoris, ad
cujus probationem dicendum est, non solum con-
naturale esse voluntati create ferri necessariò in
objectum, et absq; indifferentia propositum, sed
etiam illam petere connaturaliter, ut objectum
quod non est summum bonum, nec cum illo
connexum, indifferenti iudicio ei proponatur.
Unde si Deus aliquod objectum creati sine in-
differenti iudicio ei proponeret, illam non mo-
veret eo modo quo connaturaliter petit, eamq;
à suo connaturali modo operandi extraheret.

Dices, Repugnat quòd Deus proponat vol-
untati aliquod objectum creatum, putà divi-
tias, absq; indifferenti iudicio rationis; quia non
potest hoc modo tale objectum voluntati pro-
ponere, nisi causet in intellectu iudiciu aliquod,
quo iudicet divitias esse summum bonu, vel cum
illo necessariò connexum: Sed hoc iudicium
Deus non potest in intellectu causare; alioquin
cum illud sit falsum & erroneum, Deus esset
causa falsitatis & erroris: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius
probationem dicendum est, quòd ut Deus
aliquod bonum creatum, v.g. divitias, absq; in-
differenti iudicio rationis proponat, necessariu
non est iudicium erroneum, quo intellectus ju-
dicet illas esse summum bonum, vel necessariò
cum summa bonitate connexum, sed sufficit il-
lus cognoscere ut bonas, cognitione im-
perfecta, non cognoscendo bonitatem quæ
in illarum carentia potest inveniri, nec limitatione
bonitatis earum: hanc autem cognitionem po-
test Deus in intellectu causare, quia in illa non
reperitur error aut falsitas, sicut in iudicio quo
divitias esse summum bonum iudicaret.

ARTICULUS IV.

*Explicatur celebris & perantiqua distinctio
sensûs compositi & divisi.*

Explicitè intelligi potest sensus compositus
& divisus. Primus sensus qui videtur aper-
tior, est hereticus, & est Lutheri, Calvini, & a-
liorum hereticorum hujus temporis, qui dicunt
sensum compositum esse, quando motio divina
& gratia efficax cum ipsa voluntate conjungitur
& componitur: divisus verò, quando ab illa di-
viditur & separatur. Ita colligitur ex Calvino in

Tom. II.

A Antidoto super can. 4. sextæ sessio nis, ubi ait:
*Dissentiet quidem à Deo hominis voluntas, quandiu
erit contraria. Verum si in obedientiam composita
fuerit, jam sublatum est dissentendi periculum.* A-
pertius hunc sensum declarat Vincentius Lenis,
Theologus Arausicanus, in Epistola prodroma
ad Petavium pag. 22. ubi hanc propositionem:
Voluntas prædeterminata potest dissentire, ipse sic ex-
plicat, ut voluntas dissentire possit, *excusâ* (in-
quit) *prædeterminatione, non retentâ.* Hic sensus
procul dubio hereticus est, ex illo enim sequi-
tur manifesta libertatis destructio, ut conitabit
ex infra dicendis.

B Hanc tamen pravam & perversam sensus
compositi & divisi intelligentiam, communi-
ter attribuunt Thomistis defensores scientiæ
mediæ, Suarez libro 1. de concursu Dei cap. 10.
num. 5. ubi ait: *Posse voluntatem motioni divine non
consentire in sensu composito: id est EXISTENTE DEI
MOTIONE.* Et libro 3. cap. 9. num. 4. *At fortasse
dicent (inquit) potentiam physicè prædeterminatam
ad consentiendum, idèd posse dissentire, quia po-
test carere excitatione determinante ipsam, &
tunc non consentiet. Ita enim in re ipsa respon-
dent, qui ajunt, cum Concilium docet posse dissen-
tire, intelligendum esse in sensu diviso.* Item in
tomo de auxilijs Lugduni recenter impresso, li-
bro 5. cap. 18. num. 9. sic habet: *Potentia in sensu
diviso, non est potentia proprie activa, sed magis pas-
siva, quatenus potest auferre illam prædeterminatio-
nem; & relinquere voluntatem in sua naturali pote-
state.*

C Idem docet Leslius in opusculo de gratia ef-
ficaci cap. 3. num. 19. ubi volens impugnare sen-
sum compositum & divisum Thomistarum; sic
ait: *Sensus compositus nihil est aliud, quàm si decre-
tum divinum & motio divina componatur cum vo-
luntate: id est, SI VOLUNTATI ADSIT: Et sen-
sus divisus, SI ABSIT, ET TOLLATUR: At quid
mirum, si motione illâ sublata, voluntas possit non
velle?*

In eodem errore & hallucinatione versatur
Molina 1. p. quæst. 14. art. 13. disput. 18. num. 1.
ubi loquens de sensu composito & diviso Tho-
mistarum, sic ait: *In re proposita non aliter intelli-
gere possunt Thomistæ: sensum divisum, quàm quod
si Deus ex æternitate non statuisset movere arbitrium
concursum ex se efficaci, & in tempore quando actus
elicitur, non moveretur illud eodem efficaci concur-
su, posset tunc non elicere eum actum.* Ex quibus
locis liquet, illos Authores manifestè imponere
Thomistis, compositionem solius prædetermi-
nationis cum voluntate; facere sensum compo-
situm, & ablationem seu divisionem ejusdem
prædeterminationis ab illa, facere sensum divi-
sum: quod tamen ipsi, ut infra ostendemus,
constantissimè negant, & tanquam Calvinia-
num dogma rejiciunt.

E Eundem sensum falso attribuit Alvari Eg-
diius Coninck disp. 2. dubio 3, & Meratius in
tract. de gratia disp. 6. sect. 1. Bannezio & Zumel:
imò & Vazquez cæteris audacior, illum imponit
D. Thomæ. Nam 1. p. quæst. 14. art. 13. disp. 68.
cap. 3. sic habet: *Si respondeas (inquit) cum Tho-
mæ hic ad 3. consequens esse necessarium ex suppositi-
one quòd Deus scierit, & ut ajunt in scholis, in
sensu composito, non tamè absolute & ex se, non
suppositâ scientiâ Dei, quod vocant in sensu diviso.*
Ubi manifestè affingit D. Thomæ perversam
illam sensus compositi & divisi intelligen-
tiam, addendo illa verba: *Non suppositâ scientiâ*

P 2

Dei:

Dⁿⁱ: & ex suppositione scientia Dei. Quasi D. Thomas vellet præsuppositâ scientiâ Dei, res evenire necessariò, & eâ sublatâ, liberè & contingenter.

55. Horum vestigiis inhaerens Petrus à sancto Joseph, in eundem scopulum impedit, & sensum compositum & divisum eodem modo exposuit & intellexit, in opusculo quod defensionem D. Thomæ inscribit. Ibidem enim in præfatione, observatione 4. pag. 5. sic habet: Observandum quartò: quando inquirimus an voluntas nostra à Deo ita moveatur, ut postea ejusmodi motione, illa non possit non operari, non considerare voluntatem nostram, formaliter ut substantem motioni divinae, seu ut facientem sensum compositum cum illa. Si enim voluntas reipsa subsistens motioni divinae, spectetur præcisè ut est potentia quadam libera, & ut mente præcisâ ab ejusmodi motione, nemo dubitat quin ea ut sic, in sensu diviso, possit non edere actum ad quem movetur, & flecti ad oppositum. Sicut dubium non est, quin sur possit fugere, & saluti sua consulere, si concipiatur ut divisus à ceteris quibus constituitur est. Et disp. 1. lect. 4. pag. 87. Nec (inquit) hic locum habere potest vulgaris illa evasio de composito & diviso. Nam valde ridiculum est dicere eum qui absolutè non potest, vel præmotionem tollere, vel effectum illius impedire, agere tamen liberè, quia in sensu diviso, seu ut à tali motione præcisus, potest non agere. Sic enim dicendum esset, neque nos necessariò velle beatitudinem, quia si concipiatur ut divisi ab eo instinctu quo naturaliter eam optamus, sic possumus eam non velle. Et similiter qui à se calidum amovere non potest, non calefit necessariò, sed liberè; quia si concipiatur ut divisi à corpore calido, non calefit, imò nec caleferi poterit. Deniq; toto illo opusculo hanc spuriam & illegitimam; imò & erroneam, sensus compositi & divisi intelligentiam, passim Thomistis attribuit, à qua tamen penitus illi abhorrent, ut constabit referendo expressa illorum testimonia.

56. Primus sese offert Bannez, quem aliqui parùm in antiquorum libris versati, primum præmotionum auctorem asserunt. Hic ergo i. p. quæst. 14. art. 13. dubio ultimo, his verbis præfatam distinctionem explicat. *Necessitas in sensu composito non est accipienda in illo sensu quòd stante scientiâ Dei de Antichristo futuro, nulla maneat contingentia in causis quæ producturæ sunt Antichristum, sed sit totaliter determinata ab ipsa scientiâ Dei, ut necessariò producant Antichristum in tempore à Deo disposito: HIC ENIM SENSUS EST FALSISSIMUS ET CONTRA FIDEM.* Vide quomodo loquatur de illo sensu composito, quem Adversarij ipsi & alij Thomistis attribuant.

57. Secundo loco occurrit Alvarez gratiæ efficacis, & physici prædeterminationis propugnator acerrimus, qui variis in locis ita clarè circa hoc mentem suam aperuit, ut mirum sit quòd Egidius Coninck, & alij ejusdem Societatis Theologi supra relati, ei perversum illum sensum attribuire audeant. Nam disp. 5. de auxiliis num. 14. hæc scribit. *Advertimus quosdam Theologos in Dialecticis principiis deficere, dum arbitratur hanc propositionem, homo motus à Deo auxilio efficaci, non potest dissentire vocationi divinae in sensu composito, nihil aliud significare, quàm quòd tempore quo illa motio est in homine, ille non potest dissentire, sed necessariò convertitur; ablata*

A verò motione efficaci, tunc possit dissentire, & non converti. Sed isti Auctores non arriperunt verum sensum compositum, sed solum faciunt compositum auxiliij efficacis cum voluntate creata, non eam componunt auxilium efficacem & actuale resistentiâ in eodem subjecto, pro eodem tempore, quam compositionem significat ista propositio: *liberum arbitrium motum à Deo auxilio efficaci ad consentiendum, potest dissentire in sensu composito.* Sicut enim ista propositio, album non potest esse nigrum in sensu composito, non significat quòd quando albedo est in homine, tunc non possit esse niger, ablata verò albedine, possit esse niger, sed significat albedinem & nigredinem esse formas simul impossibiles in eodem subjecto, ita ut impossibile sit aliquid simul esse album & nigrum, & præterea est vera propositio. Ita hæc liberum arbitrium motum à Deo auxilio efficaci, non potest dissentire in sensu composito; non significat quòd quando motio efficaci est in homine non possit dissentire, sed vellet, ablata verò motione efficaci, tunc possit dissentire: sed significat hæc duo esse concurrentia simul, quòd scilicet auxilium efficacem à libero arbitrio, & liberum arbitrium dissentiat, & propterea illa propositio est vera, quoniam concurrentia sunt simul in eodem, quamvis efficacem auxilium simul comparatur secum in eodem arbitrio potentiam ad dissentiendum si velit, quòd sufficit & requiritur ad libertatem. Eodem modo hanc distinctionem explicat disputat. 94. ubi etiam conqueritur de Auctoribus qui oppositum sensum impingunt Thomistis, cum ab eorum mente sit omnino alienus.

Item libro 2. Responsonum cap. 1. numero 34. *Sensus compositus (inquit) non est ille qui in argumento insinuat, quòd videlicet quando gratia efficaci est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum ad quem determinatur, ablata verò motione possit non agere.* Hic enim sensus CONTRARIUS FUIT A CALVINO. Et iterum cap. 4. numero 9. *Calvinus in eo deceptus est, quia tenuit illam propositionem (liberum arbitrium motum à Deo gratia efficaci, non potest dissentire in sensu composito) nihil aliud significare, nisi quòd postquam iam gratia efficaci in voluntate posita est, non possit liberum arbitrium dissentire ac refragari, ablata verò motione possit.* Et in hac significatione accipere videntur sensum compositum, qui nostram sententiam impugnant. Nos autem multò aliter intelligendum esse compositum sensum illius propositionis contendimus. Non enim per illam significatur, quòd quando est motio efficaci in homine, tunc non possit dissentire, aut refragari, ablata verò motione possit. Si enim hoc semel concederetur, absque dubio everteretur libertas arbitrii, nec posset per distinctionem illam, sensus compositi & divisi, ejusdem arbitrii libertas concordari cum decreto absoluto voluntatis divinae, prædeterminantis omnes actus bonos futuros, nec cum efficaciacia auxiliij præoperantis gratiæ. Sensus ergo legitimus illius propositionis in sensu composito acceptus, hæc duo simul esse impossibilia, quòd nimirum auxilium efficacem ad consentiendum, sit in homine, & homo dissentiat. Quo nihil clarius & expressius dici potest.

Similia habet Gonzalez i. p. quæst. 19. art. 8. disp. 57. num. 48. *Hæc (inquit) propositio (scilicet prædeterminatione & prædeterminatione divina voluntatis de futura penitentia Petri, Petrus potest non penitere) in sensu diviso vera est, falsa autem in*

Verando, Deus possit prædestinare vel non prædestinare, sed ex hoc non tollitur prædestinationis certitudo. Et in Boëtium de consolatione lib. 5. proâ ultimâ ait: Ista ratio: quod à Deo prævisum est, necessario evenit, solvitur dicendo, quod verum est necessario evenit, necessitate conditionatâ, non necessitate absolutâ. Alii aliter solvunt, quod illa propositio est vera in sensu composito, sed falsa in sensu diviso: unde cum dicitur quidquid prævisum est, necessario evenit, verum est in sensu composito: ergo impossibile est prævisum à Deo non evenire; tamen in sensu diviso falsa est, quia eventus rei saltem contingentis, in se non est necessarius.

63. Favet etiam Aristoteles 1. de cælo textu 119. Sedendi (inquit) & standi simul quis habet potentiam, quia quando habet illam, habet & alteram, sed non sic ut simul sedeat & stet, sed alio tempore, & 1. Elench. agens de fallacia compositionis ait: Propter compositionem verò huiusmodi sunt, ut possibile est sedentem ambulare, & non scribentem scribere: non enim idem significat, si dividens quis dicat & componens, quod possibile est sedentem ambulare, & non scribentem scribere; & hoc identidem si quis componat non scribentem scribere, significavit profectò quod habet potestatem ut non scribens scribat (Ecce sensum compositum quo componitur non scriptio cum actuali scriptio) Si quis autem non componat, quoniam habet potestatem quando non scribit ut scribat. Ecce sensum divisum, quo dividitur non scriptio ab actuali scriptio, & significatur dari potentiam in homine non scribente ut scribat, & vice versâ in scribente ut non scribat.

Denique Venerabilis Beda in axiomatibus Philosophicis ex Aristotele collectis, littera O, sic habet: Omnia futura de necessitate evenient 1. Per hiern. Verum est in sensu composito, non autem in sensu diviso, vel verum est ex hypothese, non autem simpliciter. Si enim futura sunt, utique evenient necessario. Implicat enim contradictionem eventura esse & non eventura. Non tamen quæcunque eventura sunt, eventura necessario simpliciter, sive necessitate quadam absolutâ.

ARTICULUS V.

An divina prædefinitiones, seu decreta ab intrinseco efficacia, quæ à Thomistis prædeterminantia appellantur, libertatem tollant, aut ledant?

64. Elebris est his temporibus hæc controversia: hoc enim sæculo, quod major in divina voluntate statuitur efficacia, eò minor à quibusdam Recentioribus ponitur in humana libertas, & quod S. Thomas suprâ relatus contingentie radicem appellat, illi necessitatis causam, & libertatis ruinam ac perditionem esse existimant. Quantum hoc sit à veritate, & à Sanctorum Patrum doctrina alienum, placet breviter hic ostendere, & difficilem hanc humanæ libertatis cum divinæ voluntatis efficaciam concordiam, quæ ingeniorum gehenna, & humanæ mentis Euripus, meritò appellari potest, exponere; & ostendere quòd sicut in ineffabili Incarnationis Mysterio, Dei sapientia, humana divinis, & divina humanis mirabiliter copulavit, Tantoque sedere utramque naturam consuevit, ut nec inferior em consumeret glorificatio, nec superior em minueret assumptio; Ita & in prædestinationis Mysterio inscrutabili, ejus omnipotentia

Leo
Papa
serm.
1. de
nati-
vitat.

A liberum nostræ voluntatis consensum, cum invictissima ac insuperabili suorum decretorum efficacia & fortitudine, tam inviolabili nexu, & tam amabili vinculo sociavit, ut nec decretorum efficacia arbitrii libertatem lægaret, minuat, nec arbitrii libertas aut mutabilitas, divinæ voluntatis efficaciam impediatur aut retardet.

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

Notandum primò: Duplicem distingui à Thomistis prædeterminationem: unam æternam, & in Deo manentem: alteram temporalem, & in creatura receptam. Prima dicitur decretum prædeterminans, seu divina prædeterminatio, secunda appellatur præmotio vel prædeterminatio physica, vel gratia efficax, & prædeterminans; quando movet & applicat voluntatem ad actus supernaturales.

Notandum secundò: In his nominibus, decretum prædeterminans, prædeterminatio physica, gratia prædeterminans: particulam præ non deliquit prioritatem durationis, sive temporis, sed duratæ naturæ, seu causalitatis & dependentiæ, quam explicat Aristoteles in post prædicamentis in cap. de priori & simul, dum ait, quòd illud est prius à quo aliud pendet tanquam à causa, & nihilominus convertitur subsistendi consequentia, ita ut si verum sit unum esse, verum etiam sit esse & alterum: quomodo causa etiam in actu, est prior suæ operatione & effectu, quia licet non possit concipi causa in actu, nisi concipiatur ejus operatio, & effectus ab illa procedens, nihilominus, quia operatio & effectus dependent à causa in actu, id eò causa in actu dicitur prior suæ operatione & effectu, prioritate dependentiæ & causalitatis, quæ vocatur etiam prioritas instantis à quo. Ab hac ergo prioritate dependentiæ seu causalitatis, divinum decretum, secundum Thomistas, denominatur prævium, seu determinans, ejusque motio & executio, præmotio seu prædeterminatio appellatur.

Notandum tertio, Divinam motionem in creatura receptam, ab eisdem Thomistis physicam appellari, non quòd forma naturalis sit, sed per modum naturæ ad unum determinans (absit) sed quia ex propria essentia, & ab intrinseco est efficax, independenter à quocunque creato consensu: quod est esse physicam Theologicè, non Philosophicè. Exemplum tibi dat ipse Thomista, dum docet gratiam physicè expellere peccatum, non quòd exerceat oppositionem formæ naturalis seu physicæ; sed quia oppositionem habet cum illo ex sua propria essentia, & ab intrinseco, independenter à quocunque lege extrinseca.

Notandum quartò: nos hic solum agere de decreto prædeterminante, & æterna Dei prædeterminatione: disputatio enim de prædeterminatione temporali, & gratia efficax ac prædeterminante, non est præteritis instituti, sed pertinet ad Philosophiam, vel ad Tractatum de auxiliis, ea tamen quæ hic de decreto prædeterminante dicemus, facile applicari poterunt physica prædeterminationi, & gratia prædeterminanti, quæ sunt ejus vis ac instrumentum, & quæ ab illo, sicut radii à sole, rivuli à fonte, & effectus à causa, promanant.

Notandum ultimo: Duplicem solere in nobis distingui libertatem, unam potentialè ac in actu

primò,